

Kraków, 27.04.2023

dr hab. inż. Anna Surowiec, prof. AGH
Katedra Finansów i Rachunkowości
Wydział Zarządzania
Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Recenzja
rozprawy doktorskiej mgr Joanny Kadłubskiej
pt. „Strategia w budowaniu przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw
logistycznych województwa śląskiego”
napisanej pod kierunkiem naukowym
dr hab. Sylwii Łęgowik-Świącik, prof. PCz
oraz promotora pomocniczego dr Nicoletty Baskiewicz

1. Podstawa wykonania recenzji

Podstawą formalną opracowania recenzji jest pismo Kierownika dyscypliny naukowej Nauki o Zarządzaniu i Jakości, Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Pani dr hab. Agaty Mesjasz-Lech, prof. PCz, z dnia 21.03.2023 r. informujące o wyznaczeniu mnie na recenzenta rozprawy doktorskiej mgr Joanny Kadłubskiej.

Celem recenzji jest stwierdzenie, czy rozprawa doktorska spełnia wymogi określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. 2023 poz. 742).

2. Ocena problematyki, celu rozprawy i założeń badawczych

Problematyka budowania przewagi konkurencyjnej stanowi niezmiennie interesujący obszar badawczy. Współczesne warunki funkcjonowania przedsiębiorstw charakteryzują się intensywną dynamiką zmian otoczenia, rosnącymi wymaganiami klientów i koniecznością wdrażania innowacji, rozwojem nowych technologii, a przede wszystkim nasilającą się konkurencją. Rosnąca konkurencja na globalnym rynku stanowi równocześnie wyzwanie dla zarządzających. W literaturze z zakresu zarządzania podkreśla się, że o rozwoju i zdobywaniu przewagi konkurencyjnej współczesnych organizacji w coraz większym stopniu decydują strategie.

Wiele organizacji biznesowych uznaje obecnie, że elastyczność w adaptacji do zmieniających się warunków rynkowych jest nieodłącznym elementem skutecznych praktyk zarządzania. Utrzymanie się na rynku, czy wzmacnianie lojalności klientów stawia organizacje przed wyzwaniem formułowania takich strategii konkurencji, które zapewnią im trwałą przewagę nad konkurentami.

Prezentowana rozprawa wypełnia lukę badawczą obejmującą spojrzenie na budowanie przewagi konkurencyjnej uwzględniając specyfikę sektora przedsiębiorstw logistycznych, co jest niezwykle istotne zwłaszcza w warunkach rosnącego popytu na usługi logistyczne.

Istniejący dorobek badawczy nie wyczerpuje tematyki strategii konkurencji zwłaszcza w odniesieniu do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Można stwierdzić, że aktualnie brak jest kompleksowych opracowań w tym zakresie w odniesieniu do sektora usług logistycznych, dlatego wybór tematu pracy należy uznać za uzasadniony i aktualny.

Pewnym mankamentem jest brak wskazania we Wstępie rozprawy luki badawczej związanej z problematyką wyboru strategii w budowaniu przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw logistycznych.

Podjęty przez Doktorantkę problem badawczy wpisuje się w aktualny nurt badań naukowych, związany z poszukiwaniem rozwiązań służących doskonaleniu strategii konkurowania współczesnych przedsiębiorstw, a także przyczynia się do poszerzenia wiedzy, w zakresie identyfikacji uwarunkowań konkurencyjności przedsiębiorstw logistycznych. Uzasadnione i celowe jest zatem prowadzenie dalszych analiz o charakterze poznawczym i aplikacyjnym w odniesieniu do określonego w tytule pracy specyficznego obszaru badawczego, zwłaszcza w kontekście dynamicznego rozwoju sektora usług logistycznych i jego znaczenia dla gospodarki krajowej.

Podjęty temat uznaję za istotny, zarówno w wymiarze poznawczym, jak i aplikacyjnym, gdyż wyniki badań przedstawione w rozprawie mogą stanowić punkt wyjścia dla dalszych badań naukowych, jak i dostarczać cenne wskazówki dla przedstawicieli praktyki gospodarczej.

We Wstępie sformułowano cel główny rozprawy, którym jest „zbadanie i ocena strategicznych czynników przewagi konkurencyjnej mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw logistycznych oraz przedstawienie modelu doboru strategicznych czynników budowy konkurencyjności dla tych przedsiębiorstw”.

Ponadto Doktorantka sformułowała cztery cele szczegółowe dysertacji:

- *identyfikację strategicznych czynników budowy konkurencyjności badanych przedsiębiorstw logistycznych,*
- *diagnozę zależności między strategicznymi czynnikami budowy konkurencyjności badanych przedsiębiorstw logistycznych,*
- *ocenę strategicznych uwarunkowań budowy konkurencyjności badanych przedsiębiorstw,*
- *opracowanie i weryfikację modelu rekomendacji do budowy strategii przewagi konkurencyjnej mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw logistycznych.*

W odniesieniu do celu głównego bardziej trafnym, w mojej ocenie, byłoby sformułowanie, iż celem głównym rozprawy jest „konstrukcja modelu doboru strategicznych czynników budowy konkurencyjności mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw logistycznych”. Chcę jednak podkreślić, że sformułowana uwaga ma jedynie na celu uwypuklenie kluczowej części rozprawy.

Przedstawione cele szczegółowe zostały sformułowane w sposób jasny i precyzyjny. Cele szczegółowe są spójne z celem głównym rozprawy i stanowią wyodrębnione problemy badawcze.

Ponadto są one bezpośrednio powiązane z wyodrębnionymi częściami badawczymi rozprawy. Biorąc pod uwagę strukturę rozprawy, wśród celów cząstkowych można było wyodrębnić również usystematyzowanie wiedzy dotyczącej procesów kształtowania przewagi konkurencyjnej, budowania strategii przedsiębiorstw i współczesnych trendów zarządzania przedsiębiorstwami logistycznymi.

We wstępie Doktorantka pisze, iż „na podstawie postawionych hipotez określono cel główny dysertacji”. W mojej ocenie należałoby wskazać, iż w nawiązaniu do podjętego problemu badawczego oraz postawionych celów pracy sformułowano hipotezy badawcze.

W rozprawie sformułowano hipotezę główną:

„Umiejętność identyfikacji strategicznych czynników przewagi konkurencyjnej stanowi podstawę do oceny uwarunkowań budowy strategii przewagi konkurencyjnej przez mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa logistyczne”,

którą uszczegółowiono w czterech hipotezach pomocniczych:

- *wybór strategicznych czynników budowy konkurencyjności odgrywa decydującą rolę w funkcjonowaniu przedsiębiorstw logistycznych na konkurencyjnym rynku,*
- *zróżnicowane strategiczne czynniki budowy konkurencyjności stanowią istotny element procesu decyzyjnego w zakresie wyboru strategii przez przedsiębiorstwa logistyczne,*
- *wprowadzenie zmian w obszarze relacji z klientami oraz świadczonych usług pozwala na diagnozę uwarunkowań budowy strategii przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw logistycznych,*
- *w warunkach dynamicznych zmian w zakresie uregulowań prawnych dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej ocena uwarunkowań budowy strategii przewagi konkurencyjnej nie jest ukierunkowana na wzrost parametrów ekonomicznych przedsiębiorstwa, lecz na operacjonalizację zaplanowanych działań strategicznych.*

Oceniając hipotezy rozprawy stwierdzam, że zostały one prawidłowo sformułowane, odpowiadają ze względu na stopień trudności wymaganiom stawianym pracom doktorskim, a ponadto są interesujące z naukowego punktu widzenia. Założonym celom rozprawy oraz weryfikacji sformułowanych hipotez badawczych podporządkowana jest treść i układ rozprawy.

Mam uwagę o charakterze językowym do sformułowania na stronie 10 rozprawy: „Problemem badawczym pracy będzie opracowanie modelu wyboru strategii w budowaniu przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw logistycznych...”. Zazwyczaj przyjmuje się, że problem badawczy to opis tematu badań, celu i pytań, na które poszukuje się odpowiedzi, realizując badania.

W rozprawie wykorzystane zostało kilka metod badawczych, takich jak: krytyczna analiza literatury przedmiotu, metoda badań ankietowych, metody statystyczne. Metody te zostały prawidłowo dobrane do charakteru problemów badawczych i przeprowadzenia weryfikacji postawionych hipotez badawczych.

Podsumowując ocenę celów pracy i hipotez badawczych należy stwierdzić, że pozwalają one dobrze określić obszar i zakres studiów literaturowych oraz właściwie porządkują dalszy tok postępowania badawczego recenzowanej pracy. Sformułowane cele i hipotezy sprawiają, iż recenzowana rozprawa doktorska posiada cechy pracy naukowej, stanowi pracę oryginalną i wnosi wkład do dyskusji dotyczącej koncepcji budowania przewagi konkurencyjnej mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, wzbogacając dotychczasowe wyniki badań w tym obszarze.

3. Ocena formalna i merytoryczna rozprawy

Rozprawa składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów, podsumowania, wniosków oraz bibliografii, spisu tabel, spisu rysunków i jednego załącznika, którym jest kwestionariusz ankiety. Bibliografia zawiera łącznie 354 pozycji. Praca liczy 220 stron, zawiera 63 rysunki i 60 tabel.

Treść pracy jest zgodna z tytułem pracy. Tytuły rozdziałów pracy są dostosowane do treści pracy. Kolejność poszczególnych rozdziałów odpowiada kolejności etapów badania naukowego podporządkowanych realizacji celu badania. Przyjęty przez Doktorantkę cel rozprawy przesądził o jej strukturze, jednakże jest pewna dysproporcja w objętości poszczególnych rozdziałów, z których pięć ma charakter teoretyczny, a ostatni rozdział jest rozdziałem empirycznym i jest równocześnie najobszerniejszy. W mojej opinii przejrzystość struktury rozprawy poprawiłoby połączenie rozdziału drugiego (Teoretyczne podstawy budowania strategii przedsiębiorstw) i trzeciego (Formułowanie strategii przedsiębiorstw w warunkach konkurencyjności) w jedną całość odnoszącą się do zagadnień formułowania strategii, a także połączenie rozdziału czwartego (Typologia strategii w kontekście wyborów strategicznych przedsiębiorstw logistycznych) i rozdziału piątego (Współczesne trendy zarządzania przedsiębiorstwami logistycznymi) odnoszących się do wyboru strategii i trendów w zarządzaniu przedsiębiorstwami logistycznymi. Niemniej jednak kolejność analizowanych zagadnień uznaję za spójną i logiczną.

Pierwszy rozdział prezentuje procesy kształtowania przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw. W rozdziale tym scharakteryzowano pojęcia konkurencji i konkurencyjności przedsiębiorstw. Omówiono uwarunkowania budowy konkurencyjności przedsiębiorstw i wskazano czynniki kreowania przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw. Rozdział ten ma charakter wprowadzający, Doktorantka odwołuje się do literatury krajowej i zagranicznej. Ta część rozprawy świadczy dobrze o rozeznaniu Doktorantki w definicyjnym ujęciu konkurencyjności i kryteriach klasyfikacji czynników konkurencyjności.

Rozdział drugi koncentruje się na teoretycznych podstawach budowania strategii przedsiębiorstw. W rozdziale tym zaprezentowano istotę, cechy i elementy strategii przedsiębiorstwa, a także funkcje strategii i etapy procesu zarządzania strategicznego. Istotnym aspektem tej części pracy jest dokonana przez Doktorantkę tabelaryczna synteza definicji strategii, formułowanych przez różnych autorów. Syntezę tę wzbogaciłyby chronologiczne odniesienia prezentowanych definicji.

W rozdziale trzecim scharakteryzowano proces formułowania strategii w kontekście czynników, których charakter jest zarówno zewnętrzny, jak i wewnętrzny, przedstawiono różnice w formułowaniu strategii i jej postrzeganiu przez przedsiębiorstwa w zależności od ich wielkości. Zaprezentowano również modele procesu budowania strategii wymieniane w literaturze krajowej oraz etapy budowania i wdrażania strategii oraz podstawowe koncepcje strategiczne budowy konkurencyjności przedsiębiorstwa. Prezentowane zagadnienia są aktualne i istotne w kontekście podjętego tematu pracy, jak i następującego w ostatnich latach dynamicznego rozwoju wiedzy z zakresu zarządzania mikro, małymi i średnimi przedsiębiorstwami, które są przedmiotem badań w części empirycznej. Podsumowaniem rozdziału są własne wnioski i spostrzeżenia Doktorantki

Rozważania zawarte w rozdziale czwartym koncentrują się na typologii strategii w kontekście wyborów strategicznych przedsiębiorstw logistycznych. Doktorantka omawia klasyfikację podstawowych poziomów strategii w kontekście funkcjonowania przedsiębiorstw logistycznych, a w szczególności rodzaje strategii konkurencyjności przedsiębiorstw logistycznych oraz rolę innowacyjności

i przedsiębiorczości strategicznej jako czynników budowy przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw logistycznych. Doktorantka przedstawiła badane zagadnienia w sposób skrupulatny i dokładny. W rozdziale tym Doktorantka prezentuje również autorski model wyboru strategii w budowaniu przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw logistycznych oraz proponuje model doboru strategicznych czynników budowy konkurencyjności przedsiębiorstw logistycznych. Rozdział ten oceniam bardzo pozytywnie, prezentowane modele są rezultatem badań literaturowych Doktorantki i świadczą o umiejętności dostrzegania, formułowania i rozwiązywania problemu badawczego.

Rozdział piąty stanowi uzupełniające tło dla badań empirycznych i prezentuje współczesne trendy zarządzania przedsiębiorstwami logistycznymi w ujęciu krajowym i regionalnym oraz wiodące kierunki rozwoju przedsiębiorstw logistycznych w Polsce. W tej części Autorka dokonuje przeglądu dotychczasowych badań literaturowych w tym zakresie, skupiając się na uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstw logistycznych województwa śląskiego, które są przedmiotem analiz w części empirycznej. W rozdziale tym Autorka scharakteryzowała również kryteria klasyfikacji mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, do których odwołuje się w empirycznej części rozprawy. Badania literaturowe przeprowadzone są w zasadzie poprawnie i świadczą o znajomości tematyki.

Opracowane podstawy teoretyczne pozwoliły w konsekwencji na określenie kierunków badań empirycznych w zakresie oceny strategicznych czynników budowy konkurencyjności mikro małych i średnich przedsiębiorstw logistycznych w województwie śląskim, których rezultaty przedstawione są w rozdziale szóstym. Materiał statystyczny zgromadzony w odniesieniu do ocenianych obszarów w badanych podmiotach poprzez badania ankietowe pozwolił na przeprowadzenie weryfikacji postawionych hipotez badawczych.

W oparciu o rozważania przedstawione w części teoretycznej rozprawy, a także przeprowadzone badania empiryczne Doktorantka przedstawiła rekomendacje do budowy strategii przewagi konkurencyjnej mikro oraz małych i średnich przedsiębiorstw logistycznych.

W odniesieniu do proponowanych rekomendacji mam pytanie do Doktorantki, na które chciałabym uzyskać odpowiedź w trakcie publicznej obrony, a mianowicie: Czy zdaniem Doktorantki w strategii budowania przewagi konkurencyjnej mikro oraz małych i średnich przedsiębiorstw logistycznych, mają znaczenie konkretne fazy rozwoju danego podmiotu.

W zakończeniu Autorka podaje najważniejsze wnioski wynikające z przeprowadzonych badań teoretycznych i empirycznych oraz poprawnie formułuje końcowe konkluzje. Warsztat naukowy Doktorantki uznaję za poprawny, a recenzowana rozprawa przekonuje o predyspozycjach Doktorantki do pracy naukowej. Cel pracy w mojej ocenie został zrealizowany, a przedstawione w podsumowaniu wnioski dobrze charakteryzują specyfikę strategii budowania przewagi konkurencyjnej mikro oraz małych i średnich przedsiębiorstw logistycznych.

Podsumowując rozważania zawarte w teoretycznej części pracy stwierdzam, że dobrze ilustrują one aktualny stan badań w obszarze konkurencyjności i strategii konkurencji. Wyczerpujący przegląd literatury przedmiotu pozwolił Doktorantce zidentyfikować lukę badawczą, która stanowiła podstawę do zaprojektowania części empirycznej. Wyniki badań empirycznych umożliwiły sformułowanie poprawnych wniosków dotyczących istotnych aspektów prezentowanych zagadnień

Czytając treść rozprawy nasuwają się pewne uwagi. Niewiele miejsca poświęcono w treści rozprawy istotnym barierom i ograniczeniom w identyfikacji i wyborze strategicznych czynników budowy konkurencyjności odgrywających decydującą rolę w funkcjonowaniu przedsiębiorstw logistycznych na konkurencyjnym rynku.

Nasuwa się też wątpliwość czy wyniki uzyskane z próby badawczej można uogólniać na całą populację, czy badana próba jest reprezentatywna.

Walory naukowe rozprawy podniosłoby zaprezentowanie przemyśleń Doktorantki dotyczących możliwości zaadaptowania zaproponowanego modelu do innych sektorów gospodarki krajowej oraz wskazanie czy istnieją zasadnicze różnice w odniesieniu do funkcjonowania sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw logistycznych w Polsce i innych krajach i czy w związku z tym zaproponowany model mógłby być zastosowany także do analogicznego sektora w innych krajach?

Praca jest napisana poprawnym językiem, nie ustrzeżono się jednak drobnych potknięć i błędów redakcyjnych, jak np. niezbyt precyzyjnie sformułowanie tytułów tabel (np. tab. 60. „Korelacja czynników”), niepotrzebne podawanie numeru strony w spisie pozycji bibliografii, można podać zakres stron, np. w odniesieniu do artykułu w czasopiśmie, ale nie konkretną stronę, na którą powoływano się w przypisach dolnych.

Powyższe uwagi nie umniejszają wartości naukowej rozprawy i biorąc pod uwagę jej następujące walory i osiągnięcia:

- ważność i aktualność wyboru problemu badawczego,
- przeprowadzenie wnikliwej analizy i systematyki dotychczasowej literatury, dotyczącej problematyki strategicznych czynników budowy konkurencyjności przedsiębiorstw logistycznych,
- identyfikacja strategicznych czynników budowy konkurencyjności badanych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw logistycznych,
- diagnoza zależności między strategicznymi czynnikami budowy konkurencyjności badanych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw logistycznych,
- zaproponowanie autorskiego modelu wyboru strategii w budowaniu przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw logistycznych oraz propozycja modelu doboru strategicznych czynników budowy konkurencyjności przedsiębiorstw logistycznych.

oraz wszystkie inne przedstawione w niniejszej opinii elementy oceny, stwierdzam, że recenzowana dysertacja spełnia ustawowe wymogi stawiane pracy doktorskiej.

4. Konkluzja

Podjęty problem badawczy wymagał od Doktorantki dobrej znajomości problematyki strategii konkurencyjności oraz wiedzy teoretycznej z zakresu nauk o zarządzaniu i jakości. Wymienione w recenzji uwagi nie podważają wartości merytorycznej recenzowanej pracy. Biorąc pod uwagę zastosowane w pracy podejście badawcze, przebieg i wyniki przeprowadzonych studiów, analiz i badań empirycznych, należy podkreślić, rozprawa jest poprawnym metodologicznie rozwiązaniem oryginalnego problemu.

Reasumując stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska mgr Joanny Kadłubskiej pt. „Strategia w budowaniu przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw logistycznych województwa śląskiego” stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki

w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej i tym samym spełnia wymogi określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j . Dz. U. 2023 poz. 742). W związku z powyższym rekomenduję Wysokiej Radzie Dyscypliny Naukowej Nauki o Zarządzaniu i Jakości Politechniki Częstochowskiej dopuszczenie magister Joanny Kadłubskiej do publicznej obrony.